

qui cum voluisset usurpare Sacerdotij officium, quod exercebat Azaras; lepra percussus fuit, & de Dino maximo Iur. Consult. dicitur, fuisse reuelatum cuidam Eremitæ (vt post Angel. & alios Didac. Perez in l. 17. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 144.) esse ad inferos damnatum, eo, quod non faueret Christianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Bobad. in poltr. lib. 2. c. 18. à num. 8. Contineantur igitur iudices in potestate permilla, scilicet; vbi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inspectione repererint, & vnum denique sciendum; quod licet vis variis modis applicetur; tamen violentia proprius quadrat oppressioni factæ à iudice litiganti, iuxta ea, quæ latè congerit

Card. Tusc. practic. conclus. litera V.

conclus. 214. à num. 1. & per

totam, tom. 8.

TRACTA

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppressorum appellantium.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Quæ sit supremi Principis potestas, quoniam iure sustineri valeat in adimenda vi à iudicibus Ecclesiasticis illata, & de eius origine & principio; vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iustificationi omnino necessaria) inferuntur, hæcenus à nemine considerata.

SUMMARIVM.

- Rekursus ad Regem seu Senatores regios pro euitandis violentiis ab Ecclesiasticis iudicibus extortis, in triplici esse differentia tradit Author. n. 1.
- Rekursus ad Regem seu Senatam Regium pro retentione Bullarum Apostolicarum in derogationem patronatus regij, seu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris seu naturalibus impetratarum sit. n. 2.
- Rekursus ad Regem & Senatam quoties Ecclesiasticus de laico, & causa profana cognoscere vult, quo casu auto de legos decernitur. n. 3.
- Casus Mixti fori, & quibus laicus index de Ecclesiasticis, vel Ecclesiasticus de laicis cognoscere possint, remissus. n. 4.
- Rekursus ad Regem & Senatam, quoties index Ecclesiasticus vim fieri proponitur non deferens iusta & legitima appellationi, sit. n. 5.
- Rekursus pro violentia in non deferendo appellationi iusta, est casus intactus dubias continens quaestiones, non tactas, & alias non hucusque secundum recursus istius naturam applicatas. n. 6.
- Authoris institutum precipuum est de hac tertia violentiarum specie tractare. n. 7.
- Nullus hucusque nec Iurista, nec Theologus materiam tangens desinit in errore inueniri siue in principis, siue in terminis, vel natura huius cognitionis. n. 8.

Ea que domi sunt, male probantur per eos, qui à domo absuerunt. ibidem.

Opus in sex diuidit partes Author. n. 9.

In prima parte agitur de materia & forma huius recursus, in iustificatione, modo & stylo procedendi, & de his, quæ ad Senatam non trahuntur. ibidem.

In secunda parte de violentiis quæ contingunt in denegata delatione appellationis ab interlocutoriis. n. 10.

In tertia parte tractatur de violentiis appellationis denegate à diffinitiuis, & in 4. parte de violentiis appellationis negate in executiuis, & executoribus, & eorum excessibus. n. 11.

In 5. parte de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, & de violentiis, admittis per conseruatores, siue in procedendo, siue in non deferendo iustus appellationibus, & de violentiis tangentibus processus, & executiones executorum Apostolicorum gratiarum. n. 12.

In 6. parte variarum & practicabilium quaestionum resolutio tangentium materiam de qua Author continetur. n. 13.

Verb. l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. notantur, & explicantur. n. 14.

Hoc c. 1. ad iustificationem tantum huius recursus pertinet, non ad modum procedendi, de quo c. 2. Author scribit. n. 15.

Iure & consuetudine est attributa facultas & potestas Regibus Hispanie propulsandi violentias, & tollendi oppressiones à iudicibus Ecclesiasticis factas. n. 16.

Doctores materiam attingentes refert Author. ibidem.

Sex annis ante Cenallas Author hac scripta habebat. n. 17.

Ter eandem materiam transcriptis Cenallas. ibidem.

Huius Scripturae testimonium quo tempore agitata sit inuocat Author. n. 18.

Doctores licet iustificationem huius recursus pertractauerint: non tam ample quin plura necessaria, & à quibus tota dependet radix potestatis, omiserint. n. 19.

Questiones (quibus specialiter casibus violentiam adesse cognoscatur) Authores omnes omiserunt, quas nimio labore, & doctissimorum suasionem Author deuoluit. n. 20.

Cenuallos licet aliquot violentie casus tetigisset; tamen ad casus de autos delegos, dumtaxat, quos Author ad plures allegatos Doctores superius remisit, eosque hic omittit, noua inducens. n. 21.

Scriptores debent apes imitari ex autoritate Seneca. ibi. n. 22.

Dl. 36. recop. declaratur, ut non sit noui iuris ductura. n. 23.

Qui declarat nihil noui facit, sed rei existentiam demonstrat. n. 24.

Princeps secularis non potest legem promulgare circa Ecclesiasticas personas, aut res spirituales, sed in corroboracionem iuris Canonici, & naturalis fecus. n. 25.

L. Regia disponit in auxilium iuris Canonici, prohibentis violentas oppressiones. ibidem.

Rex Hispania est supremus Princeps non recognoscens Superiorem, nec Imperio subest. n. 26.

Affertioni Regis Hispanie standum est, cum probet in facto proprio. ibidem.

Affertio Principis maxime in antiquis probat, etiam in prauudicium tertij. n. 27.

Doctores afferenti consuetudinem, credendum est. ibidem.

Contraria que impugnant supremi Regis potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis factas, referuntur. n. 28.

Concil. Trid. sess. 25. c. 3. verba narrantur. ibidem. circa hunc regium recursum.

Concil. Trid. sess. 5. c. 20. notatur. n. 29.

Bulle in Cena Domini declarantur verba tangentia violentiarum recursus. n. 30.

Locus Sese ad intellectum dicte Bulle traditur. n. 31.

L. Regia refertur, afferens consuetudine immemoriali competere Regis potestatem tollendi violentias. n. 32.

Consuetudo immemorialis habet vim tenli & priuilegij, quando non constat de iniusto, seu inualido principio. ibidem.

Iuris Canonici decreta disponunt, ut cause clericorum, & super rebus suis temporalibus & spiritualibus, ad seculares iudices non trahantur. n. 33.

Mala fides videtur considerari in Principe, & Senatoribus cognoscens per viam violentia contra decreta Canonica. n. 34.

Laicus possidens spiritualia semper presumitur esse in mala fide. ibidem.

Consuetudo immemorialis non habet effectum ubi datur mala fides. ibidem.

Consuetudo prauudicialis statui Ecclesiastico, & contra libertatem Ecclesie, omni iure prohibita, & reprobanda est. n. 35.

Consuetudo immemorialis non suffragatur, ubi datur in prescribente incapacitas. n. 36.

Laicus non se intronit in spiritualibus, & eis annexis nisi de licentia Pontificis, & in casibus à iure concessis expressè. ibidem.

Lex, consuetudo, seu statuta regulatur à potestate inducentis consuetudinem. n. 37.

Laici non possunt inducere legem aut consuetudinem contra Clericos ex defectu potestatis, & iurisdictionis. ibidem.

Consuetudo merè civilis non potest Clericos ad obseruantiam adstringere. ibidem.

Immemorialis facit presumere priuilegium concessisse, & Principem concessisse. n. 38.

Priuilegium sponte concessum à Principe, potest illud reuocare. ibidem.

L. Regiam 36. recop. neruose defendit Author, & iuris naturalis esse declaratoriam, affirmat iure etiam diuino & Canonico fundatam. n. 39.

VIAS tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me: dirige me in veritate tua: & doce me: Psal. 24. Huius recursus, & Regie protectionis extraiudicialis, & extraordinaria cognitionem (tot summa difficultate casuum diuersorum frequentia respectu innodatam, & inuolutam) vibus supremi regiminis, ad obuiandas iudicum Ecclesiasticorum violentias, attributam, & à necessitate miro modo inuentam, in triplici esse generica differentia, reperio.

Primo enim modo aditus, & recursus conceditur ad Principem, cuiusque summa tribunalia, pro Bullarum legitima detentione, quæ in derogacionem iuris Regij patronatus, aliorumque laicorum, ac naturalitatis iuris, extra summi Pontificis voluntatem, siue ab exteris, siue à Regnicolis impetrantur, ne illis vtantur, donec (præmissa legitima ab eisdem supplicatione) summus Potifex melius de veritate informatus quid senserit, quidve voluerit, aliud provideat, de qua violentiarum specie variis questionibus, & difficultatibus resolutionibus, ornata, inferius amplissime egimus, in 5. parte à cap. 1. cum sequentibus.

Secundo modo, iste patet aditus, & salubre refugium ad supremam maiestatem, quoties iudex Ecclesiasticus mittens falcem in messem alienam, de merè laico, re simul merè profana cognoscens; Regiam temporalem iurisdictionem vsurpat, propriæ limitibus non contentus, quod querelam de auto delegos, practici vocant, de qua violentia specie cum Doctissimus Castell. à Bobadilla in sua politica, lib. 2. cap. 17. & 18. latissime etiam per Martam, tract. de iurisd. 2. p. per tot.

& etiam

& etiam 3. & 4. ac per totum tractatum, qui alios plurimos referunt, præcipue Bobadilla, qui cuncta cumulans, infinitos penè casus congescit, tum mixti fori, tum etiam, & quando, inter personas, seu res Ecclesiasticas laicus iudex cognoscere potest, aut Ecclesiasticus inter laicos, exactissime, doctè, que tractauit; ita vt vix aliquid in huius articuli materia desiderabis; quin eius resolutionem apud illum summa casuum quorumlibet distinctione reperies, quapropter vt iustissime excusatus ad eum te libentissime remitto, quia amplius non tracto, videatur etenim iam tracta transcribere, & alienos labores surripere, quod à lectoris auribus abhorret, & docto viro alienum est, sed nouas difficultates subuertere & alterare.

Tertio, & frequentiori modo, ad Regem, & eius tribunalia suprema recurritur per hanc viam violentia; quoties iudex Ecclesiasticus vim facit non deferens appellationi legitima, & iure Canonico approbata, interdum ea spreta, superioris, & summi Pontificis iurisdictionem contemnens, contra ius exequitur, partes spoliando, & appellatorem excommunicatione violenter plerendo, quæ violentiarum, & recursus species quam viles, & practicabiles questiones, quam ingentes difficultates complectatur, siue quia quamplurimæ à Doctoribus sunt omissa, & intactæ (vt in discursu huius tractatus videbimus) siue quia tractæ violentiarum principis, regulis & naturæ non sunt applicatæ, & coarctatæ, nemo qui vel iudicando, vel patrocinando supremis tribunalibus indies assistit, ignorare potest; cuius præcipuus hic erit sermo noster, & vtilissimus summæque necessarius tractatus, cuius materiam (loquendo moraliter) impossibile est, vt alius quantumuis doctus vir, quam qui longo vsu, & casuum frequentium expertus, in supremis tribunalibus continuè versatus militauerit; tractare possit, cuiusque ingentes difficultates, & naturam explicitè caller, prout experimento quotidie cognouimus. Vix etenim aliquis extra Senatores, vel aduocatos Regalium tribunalium (ubi dumtaxat hæc materia violentiarum cuditur, & versatur) eam attigit, siue Theologus siue Iurista, quin, vel in terminis, vel in principis, & natura errarit, ac defuerit; eorum enim, quæ in domo fiunt, domini stantes, quomodo legitime testes esse possunt?

Hunc igitur nostrum tractatum (vt cum distinctione, & summa claritate procedatur) in sex partes diuidere, melius, ac commodius censui. In prima enim tractatur de materia, & forma huiusmodi violentiarum

recursus, hoc est, de eius iustificatione, de qua in hoc cap. 1. & de modo, formaque, & stylo procedendi, & de difficultatibus, circa processum oriendis, ac de iis, quæ ad supremam prætoriam non vehuntur per hanc viam violentia; à capite secundo, & sequentibus. In secunda tractatus parte agitur de violentiis, quæ contingunt in denegata delatione appellationis emissa præcipue ab interloquutoris.

In tertia autem parte tractatur de violentiis contingentibus in denegata delatione appellationis, præcipue à diffinitiuis. In quarta autem discutuntur violentia; tangentes denegatam delationem appellationis ab executorialibus, exequutoribus, & eorum excessibus; materia quidem subtilissima, & nimis practicabilis, præcipue in tribunalibus superioribus, dilucidè tractata. In quinta autem parte agitur (vt superius dixi ad principium) de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, ac etiam de violentiis, admissis per iudices conseruatos, siue in procedendo, siue in non defendendo iustis appellationibus; ac etiam de violentiis tangentibus processus, & executiones exequutorum Apostolicorum gratiarum. In sexta autem & vltima huius tractatus parte, variarum ac practicabilium questionum resolutiones annectuntur, quæ materiam tangunt, & tractatum perficiunt, illiisque & vtilem, & illustrem reddunt.

Et pro totius operis introductione, vt clariùs cognoscatur, & iustificationis detur fundamentum; præmittenda sunt mirabilis legis Regiæ 36. tit. 5. lib. 2. recopilacionis verba, quæ ita transcripta recitantur.

Por quanto asi por derecho, como por costumbre immemorial, nos pertenece alzar las fuerzas, que los jueces Ecclesiasticos, y otras personas hacen en las causas de que conocen, no otorgando las appellaciones, que dellas legitimamente son interpuestas. Por ende mandamos à nuestros Presidentes, y Oidores de las nuestras audiencias de Valladolid y Granada; que quando alguno viniere ante ellos, que quando se le otorga la appellacion, que iustamente interpone de algun juez Ecclesiastico, den nuestras Cartas en la forma acostumburada en nuestro Consejo, para que se otorgue la appellacion; y si el juez Ecclesiastico no la otorgare, manden traer à las dichas nuestras audiencias el proceso Ecclesiastico originalmente, el qual trabado, sin dilacion lo vean, y si por el les constare, que la appellacion esta legitimamente interpuesta; quando la fuerza prouean, que el tal juez la otorgue, &c. & alia prosequitur verba, quæ magis pertinent ad modum procedendi in hac extraiudiciali cognitione recursus, quæ in princ. c. sequentis referentur,

15 referentur, cuius proprius locus est, cum hoc cap. de iustificatione tantum, quatenus tangit ad Theoricam tractemus, & cum hac lege concordat l. 2. tit. 6. lib. 1. & l. 7. tit. 3. lib. 3. recopil. comprobant etiam alia plura iuris Canonici decreta, quorum nomenclatura prout recensenda erit.

Præcipua igitur nostra legis Regiæ conclusionem, ut Regibus Hispani iure, & consuetudine sit attributa facultas, & potestas propulsandi violentias, & oppressiones factas à iudicibus Ecclesiasticis, siue inter clericos, siue inter laicos, plurimi nostri iuris professores, tam exteri, quam Regnicolæ amplissimè exornant iuribus, & rationibus, Aufrer. in additio. ad repeti. clem. 1. de off. ordin. gloss. 2. full. o. Carol. de Grassi lib. 1. regal. Franciæ iure 7. Rebuf. 3. tom. tit. de appell. tanquam ab abusu. Montal. in reperto. verb. Rex. in fol. 115. Martinus Nauarr. in c. cum contingat. rem. 1. colu. 2. cum seqq. idem Nauarr. in manuali Latino, c. 27. num. 69. Aucuda. in c. 1. pret. n. 32. lib. 1. & c. 6. num. 12. lib. 2. Castet. in l. 49. Tauri. n. 3. Auless. in cap. prator. 1. verbo, mandamos, n. 8. cum seqq. Villalo. in Aerario commun. opinio. lit. C. n. 2. 5. fol. 26. defendit Chaqueria. in decis. Pedemont. 30. per totam, latè Salced. in additio. ad prax. Bernar. Diaz. c. 102. lit. A. verb. violentie illatores. Paz. in practi. 1. tom. 1. temporis c. 1. a. n. 23. Greg. Lopez. in l. 13. tit. 13. p. 2. verb. nin fuerca, latissimè Bartholo. Humad. in eadem l. 3. d. verb. nin fuerca, gl. 4. ex n. 1. p. 2. fol. 37. pulchre Viuald. in candelabro Ecclesiæ in explanatione Bullæ Cane Domini casu 14. ex n. 102. & optimè casu 16. n. 115. Olan. antinomia iur. litera S. n. 76. Mexia super Tolet. in 2. fun. 11. p. n. 47. fol. 107. nostras Ioan. Garcia. vir doctissimus, omnique laude dignissimus, in tract. de nobilit. gl. 9. n. 51. & seqq. Segur. in dictio. iudi. 2. p. c. 7. n. 12. optimè Dominus præful. Couarr. in practi. questio. c. 35. vers. ceterum in hac Regiâ, & Castellana, &c. cum seqq. & in vers. 5. allegat Marti ab Espilqueta in d. c. cum contingat. Ioan. Gutier. practi. questio. c. i. lib. 1. q. 20. per totam. & idem de iuram. confirma. lib. 1. c. 2. n. 26. Castet. à Bobadill. in sua Polit. lib. 2. c. 16. à n. 91. & seqq. Azeved. in l. 2. tit. 6. lib. 1. recopil. Caxned. in collecta. ad decretal. collecta 17. per totam. & idem ad decret. collect. 5. Axia. de exhiben. auxil. fundam. 24. Oliuanus, de iure fisci c. 30. n. 36. & c. 11. num. 54. & 36. Sese de inhibito. c. 8. §. 1. & §. 2. §. 3. & §. 4. & nouissimè in 2. tom. decis. scribit vnam Epistolam ad Regem per totam, & eodem tom. decis. 14. 4. per totam, latè etiam Patianus conf. 164. à n. 23. cum pluribus seqq. Fontanel. de pactis nuptia. gl. 3. p. 3. concl. 4. à num. 8. & n. 17. & gl. 13. clausu. 14. p. 3. à num. 12. cum seqq. Siman. de Cathol. insu. tit. 45. n. 45. Didac. Perez. in lib. 2.

tit. 1. lib. 5. in gloss. præced. cognoscer. pag. 196. prin. Henric. in sum. lib. 10. c. 3. num. 4. optimè Morla. 1. p. tit. 2. q. 14. n. 4. Hierony. Llam. 1. p. method. cap. 19. pag. 93. & in 3. p. c. 12. §. 7. pag. 839. optimè etiam, & latè tractat nouissimè Torre-Blan. tract. de Magia lib. 3. c. 26. per 101. Caxned. in questio. can. 45. per totam. idem probat Carolus de Grassis in tractatu. de effecti. cleric. effect. c. num. 396. & seq. & per Franchis. decis. 193. num. 11. Carolus de Tapia Regius Consiliarius in compila. iur. reg. Neapol. rubric. 4. n. 11. lib. 3. fol. 27. & lex iam transactis annis, post hæc scripta de hac recursum iustificatione, quæ à Doctoribus præfatis dicta erant, recitauit Ceuall. idem, quod in lucem semel, bis, ac iterum, prodit: prima enim vice, sub 4. tom. suarum communium opinionum Hispano sermone, quo Epistolam ad Regem vocat; postmodum in eodem volumine, illammet de verbo ad verbum transcribit, ex Hispano in Latinum sermone traducendo, sub nomine quæstionis 897. quo adhuc non contentus, iterum illud idem in 5. tom. suarum opinionum repetit (mutato, & variato modo duntaxat) per glossas & apostillas, ad d. l. Regiam 6. distinguendo, quibus omnibus vnum, & idem semper repetitur. Omnia ista igitur (multo post hæc scripta) edita fuere, cuius veritatis testimonium ab omnibus ferè huius regni iurisperitis, huiusque omnibus tribunalibus, ac nonnullis Valisole-tani, & etiam Regalis supremi consilij Senatoribus, & aduocatis testimonium petere possumus; sed ut cæteros taceam, omni exceptione maior ad hoc esse potest, Dominus ac semper Dominus meus, non satis ab omnibus mundi linguis laudatus, illustrissimus, ac excellentissimus Comes de Monte Rey & de Fuentes, dignissimus potentissimij Philippi IV. præful. supremi Italiae Consilij.

Igitur præcitati Doctores, licet in genere, & in communi de Regni recursum iustificatione tractarint (de qua nos in hoc cap. 1. duntaxat tractamus) tamen non tam ample, quin nostre continuæ meditationi labore 19 constricta, plurima seruarent intacta fundamenta, tum mirabilia, tum omnimodo rei, de qua agimus, necessaria (prout suis locis adnotabo) quibusque totum huius operis pondus niti apparebit.

Cæteræ autem quæstiones, & difficultates (quæ infinita pendere sunt, & ingentes) materiam nostram tangentés, scilicet, quibus specialiter casibus violentiam adesse cognoscatur, ab omnibus Doctoribus ommissæ sunt, tanti operis laborem aufugientibus, quod & ego fecissim, si nimia plurimorum amicorum doctissimorum persuasione indies non fuis-

sem

sem pressus; nec immemorem me arguat nemo, cum Ceuall. in d. 5. tom. communium 21 opinio. aliquos inuenit casus violentiæ qui quidem pertinent duntaxat ad violentias de autos delegos dictas (prout ipse in pauca ad principium testatur) quas ut superius dixi ad principium huius capituli, libenter omitto, ne videar Bobadillam, qui dilucidè illas in vnum congescit, & Martam post eum tract. de iurisd. 2. p. & 3. & 4. ac etiam ferè per totum tractatum, transcribere; sed omnia noua inducere.

22 Et huius prioris capituli materię respectu, ita me geram; vt eo vtar modo quem tradit Seneca, in Epist. 85. lib. 12. dum loquendo, de Scriptoribus in hac inquit. Nos quoque apes debemus imitari, & quæcumque ex diuersa lectione congesimus, separare, melius enim distincta seruantur; deinde adhibita ingenij nostri cura, & facultate in vnum saporem varia illa libamenta confundere, vt etiam vi apparuerit, vnde sumptum sit, aliud tamen esse, quàm vnde sumptum est, appareat. Quod in corpore nostro videmus, sine vlla opera nostra facere naturam, alimenta quæ accipimus, quamdiu in sua qualitate perdurant, & solida innant stomacho; onera sunt: at cum ex eo, quod erant mutata sunt, tunc demum in vires, & in sanguinem transeunt idem in his, quibus aluntur ingenia, præstemus, vt quæcumque haufimus, non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa, &c.

23 Et in primis pro nostre legis Regiæ iustificatione duo notanda sunt, primum, quòd d. l. 36. non est dispositio iuris noui inductiua, sed iuris naturalis, & rei existentis declaratiua, cum vergat ad directionem subditorum, & vassallorum defensionem Principis officio inhaerentem, & iure naturali inducta, tradunt Aluar. Valaf. consule. 100. Anton. de Petra de potestate Principum cap. 3. q. 3. num. 35. vers. ex hoc patet n. 39. Couarr. practi. questio. c. 1. n. 2. & facit idem Valaf. conf. 73. 24 n. 5. Sese in decis. 113. n. 2. & 3. vbi comprobatur, qui enim declarat, nihil noui inducit, sed rei existentiam demonstrat; & sic cessat 25 difficultas, quòd Princeps secularis non potest legem promulgare super Ecclesiasticas personas, aut res spirituales; licet verum sit; quòd in corroboracionem iuris Canonici, & naturalis, & in eius vtilitatem valida erit lex, vt docet Morla. in Empor. iur. tit. de leg. num. 24. & 25. Ioan. Gutier. lib. 2. practi. q. 1. n. 14. & cum hæc lex Regia disponat in auxilium iuris Canonici prohibentis violentas oppressiones, & ne iudex in cõtemptum superioris exequatur sententiam, pendente

legitima appellatione, ideo validè procedere dicitur, maximè cum, vt dixi, nihil noui inducat. facit Laded. §. cum ff. de acquir. rerum domi. 115. eum enim grana, quæ spicis continentur, perfectam habeant suam speciem, qui excussit spicas non nouam speciem facit, sed eam, quæ est detegit; & quæ in eius comprobacionem latissimè nos adduximus infra 4. p. c. 10. per totum.

Secundò notandum est, quòd cum sacra Catholica maiestas supremus Princeps sit, nullum in temporalibus recognoscens sit- 26 periorum, nec etiam Imperatorem, quia ipsi non subest, vt latissimè probat pluribus Doctoribus congescit Mart. in tract. de iurisd. 1. p. cap. 26. num. 68. & seqq. vbi etiam à n. 96. de regno Portugaliæ; & de aliis sigillatim regnis, & Regibus ibi à n. 68. Cardin. Tusc. practi. conclus. litera R. conclus. 345. & Rege Portugaliæ conclus. 348. & Rege Aragonum 341. & de aliis Regibus à conclus. 338. cum seqq.

Eius assertio (scilicet Regibus Hispaniæ de iure, & consuetudine immemoriali competere potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis iudicibus illatas) standum est, qui probat etiam in facto proprio, vt per text. in clem. si summus Pontifex de sentent. excommunicat. & post Quintilian. Mandos. & alios plures probat Menoch. consil. 100. num. 24. maximè cum sirus in antiquis, in quibus Princeps fundat intencionem suam, nam eius assertio probat etiam in præiudicium tertij, latè post alios plures Crauet. in tract. de antiquit. tempor. cap. 2. num. 25. Mandos. ad Lapim allegatione 7. latè prosequitur Mascar. de probat. 3. tom. conclus. 1228. & per totam, & quid mirum, si etiam Doctoribus attestantibus de consuetudine sit credendum, vt inferrius dicitur, cum Princeps sit lex viuã.

Argumenta contra recursum ad Regem.

28 Sed contra eiusdem legis Regiæ principalem intentionem, vt scilicet supremis Principibus secularibus, nec de iure, nec de consuetudine competat, nec competere possit huiusmodi cognitio, & potestas tollendi violentias ab Ecclesiasticis personis, & iudicibus commissas, fortia pugnant argumenta; & in primis dispositio Concilij Tridentini sess. 25. c. 3. ibi, Nefas sit seculari cuiilibet magistratui, prohibere Ecclesiastico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicatione reuocet, sub pretextu quòd contenta in præfenti decreto non sint obseruata, cum non ad seculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat, &c.

near, &c. Quæ quidem Concilij verba dicitur repugnare videntur huic cognitioni per viam violentiæ, & recursus ad Regem nostrum. Quod etiam confirmatur ex d. Concil. Trid. sess. 25. c. 20. vbi hortatur Reges, & principes, ne permittant ecclesiasticos à iudicibus secularibus, in aliquo offendi, vel grauari.

Secundò fortius vrget Bulla in Cæna Domini, quotannis promulgata Romæ in Cæna Domini, scilicet c. 14. 15. & 16. & huius casus verba sunt: Nénon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliisque superiores, vel inferiores Prælatos, & omnes alios, quoscumque iudices ecclesiasticos, ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscumque vtantur, secundum quod Canones, & sacre constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt, aut etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcumque sententias, & decreta, aut aliàs fori ecclesiastici iudicium, illudentes, ad Cancellarias, & alias curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam penalia ordinariis, aut delegatis prædictis, decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem, &c.

Tertiò fortiter pugnat Rotæ decisio resoluta anno 1599. quam referens ad litteram transcribit Sese in tract. de inhihit. iustitia Aragon. c. 8. §. 3. n. 109. cuius sunt verba, ibi, Vtraque parte infirmante, super dubio dato, an Paulus Lecanus fuit excommunicatus ob recursum ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum, in quo illius procurator obtinuerat firmam iuris, ad inhihindum iudici Ecclesiastico ne (appellatione pendente) aliquid innouaret; & ibi Domini responderunt illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis, quia recurrendo ad iudices seculares, causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violetur, §. 16. Bullæ in Cæna Domini, &c. Deinde quia hæc cognitio per viam violentiæ non solum iure non fundatur, & competit, vt asseuerat d. l. Regia 36. sed imò infinita penè iuris Canonici decreta resistunt, vt statim; aliæ etiam plurimæ sunt decisiones Rotæ eodem modo loquentes, quas literaliter retulimus infra à n. 254. cum seqq.

Deinde, & quartò cõtra consuetudinem immemoriam, qua eadem lex Regia affirmat hanc potestatem tollendi violentias inter Ecclesiasticas personas, competere Regi

nostro; non minora repugnant iuridica fundamenta. etenim immemorialis consuetudo, & præscriptio (licet vim habeat tituli, veritatis, & priuilegij, quod ex tanti temporis curriculo præsumitur præcessisse) tamen talis immemorialis non suffragatur, quoties euidenter apparet de inualido, & de iniusto titulo, & iniusto principio, quia sunt immemorialis nullam inducit præsumptionem, quantumvis legitime sit probata, vt verissimam conclusionem firmant latè post alios Mieres in tract. de maioratu 4. p. q. 2. i. num. 58. & supra à num. 49. & 52. in 2. impress. A uenda. in tract. de exequen. manda. 1. p. c. 12. n. 6. fol. 85. Parisius in tract. de confident. q. 28. Hieronym. Gonzal. in regul. 8. de alterna. gl. 18. num. 48. Triuissa de c. 55. n. 69. Aloyf. Ricc. in pract. Ecclesi. iuris pat. decis. 144. num. 18. vbi testatur sacram congregationem ita censuisse, Verrall. in decis. 3. 14. part. 3. Crescent. in decis. 2. 1. num. 4. de prebend. Cardin. Put. decis. 189. n. 5. lib. 1. & in decis. 222. lib. 3. & decis. 436. lib. 2. Sed de iniusto titulo, & infecto principio apparet euidenter, & notoriè per innumerosa iuris Canonici decreta, dispositionia, vt causæ clericorum super eorum rebus, & temporalibus, & spiritualibus, ad secularia iudicia non trahantur, c. at si clerici de iud. c. si diligenti. c. si index laicus de sententia excommunicationis lib. 6. imò & cum hæc cognitio per viam violentiæ procedat contra iura illi resistentia, iam in Principe, & eius Senatoribus, necessariò datur mala fides, iuxta l. quemadmodum, c. de agricol. & cens. lib. 10. l. qui contra iura ff. de regul. iur. l. non dubium, c. de legib. cum concordant. Vnde laicos possidentes spiritualia, semper præsumitur esse in mala fide, vt dicit Innocen. in c. constitutus de electio. & Bal. in l. super longi. colu. 4. c. de præscrip. 30. ann. Mart. in tract. de iurisd. 4. p. cent. 1. casu 47. n. 5. sed consuetudo immemorialis non habet iuris effectum, nec locum habet, vbi datur mala fides, Minsinger. cent. 1. obserua. 30. Iafred. in decis. 69. Balb. de præscrip. p. 3. tit. de bona fide, q. 6. Aloyf. Ricc. in prax. iur. patr. d. decis. 144. sub num. 18. vers. secundus est casus, & nos latius diximus infra 3. p. cap. 10. vers. ex quibus deducitur quòd licet. à n. 282. ergo huiusmodi consuetudo procedere non potest.

Quintò, quia huiusmodi consuetudo nimis est præiudicialis statui Ecclesiastico, & contra libertatem Ecclesiæ, quæ quidem omni iure similis consuetudo reprobatã est; quia cum exemptio clericorum sit iure diuino (saltem in spiritualibus) introducta, nulla potest consuetudine tolli, c. clerici de iudicis, ibi, Non debet in hac parte Canonici præiudicium generare, &c. text. in c. cum terra,

terra, de electione. vbi damnatur quedam consuetudo contra Ecclesiam, ibi, quia in grauamen, & perniciem Ecclesiastica libertatis redundat. text. in c. cum inter. text. in c. ad nostram, de consuetud. text. in auth. Cassa. C. de sacros. Ecclesijs. & quòd talis consuetudo sit nullius momenti, decidit Rota decis. 804. de consuetud. in antiq. quod & probatur ex d. Bull. in Cæna Domini cas. 15. ibi, ex quauius causa, & quopis quæsito colore, aut etiam prætextu cuiusvis consuetudinis, aut priuilegij, &c. ex qua resultat, quòd non solum prohibetur consuetudo hoc casu, sed etiam reuocatur priuilegium quodlibet ei contrarium.

36 Sextò, quia vbi datur in præscribente incapacitas, etiam consuetudo immemorialis non suffragatur, latè prosequitur Marta de iurisdic. 4. part. cent. 1. casu 47. per totum, vbi alios allegat quia laicus non potest, se intromittere in spiritualibus, & eis annexis, nisi, aut de licentia Papæ, aut in casibus à iure sibi expressis, gl. in c. 12. q. 1. quam ad id dicit singularè in Marta ibi num. 4. ergo cum in Principe seculari detur incapacitas; non procedet consuetudo etiam immemorialis.

37 Septimò probatur, quia lex, consuetudo, & statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem; sed laici, qui non possunt inducere legem, aut consuetudinem contra clericos, ex defectu iurisdictionis, & potestatis, vt latè plures citans argumentatur Mart. de iurisdic. 4. part. cent. 1. cas. 63. per totum; ergo cum huiusmodi consuetudo cognoscendi per viam violentiæ inter Ecclesiasticos est inducta à laicorum Rege, & eorù iudicibus, & tribunali supremo; ergo non debet valere, lege resistente, & ex defectu potestatis, cum talis consuetudo sit merè ciuilibus, quæ clericis non potest, ad eius obseruantiam adstringere, Couar. pract. c. 31. Azor instit. moral. 1. tom. lib. 5. c. 18. q. 12. latè Carolus de Grassis in tract. de effectib. cleric. effect. 2. n. 130. & 131. vbi de hoc articulo.

38 Octauò & vltimò facit, quoniam si aliqua ratione, hæc immemorialis consuetudo potest sustineri in re sui natura prohibitiua, maxime quia à iure inducitur, ac etiam facit præsumere præcessisse priuilegium, & Principem illum concessisse, vt probant Doctores superius citati ad 4. argumentum, sed priuilegium sponte concessum à Principe, potest illud reuocare, vt notat post alios Marta de iur. cas. 52. n. 6. ergo reuocatum intelligitur, per Bullam in Cæna Domini, d. casu 15. ibi, aut prætextu cuiusvis consuetudinis, aut priuilegij, &c.

Quibus tamen, & aliis infinitis penè, quæ consulo omitto (cum omnia & alia, quæ Salgado de protect. Reg. Tom. 1.

considerari possunt, sub relatis tamen virtualiter comprehendantur) non obstantibus, defendenda, & viribus omnibus tenenda est d. l. Regiæ 36. assertio, cum sit iuris naturalis declaratoria, & ex principio rationis naturalis inducta, iure diuino, Canonico, & positio approbata, frequenti, & vniuersali vsu recepta, ac immemoriali consuetudine corroborata ad cuius cognitionem, vt clarè, & distinctè procedamus, nonnulla necessaria, & vtilia præmittenda sunt.

PRÆLVDIVM I.

SVMARIVM

Dominus Deus noster omnipotens vi oppressorum protector, auxilium & recursus dicitur ex sacra pagina testimonio. n. 40.

Hæc potestas tollendi violentias, & protectio vi oppressorum à Domino Deo derivata, & in Reges non recognoscentes superiores in temporalibus gradatim transfusa. n. 41.

Michaëli Archangelo potestas concessa fuit in celo propulsandi violentiam superbiam Luciferi thronum Dei altissimi occupare cupientis. ibid. Reges in temporalibus Vicarij Christi Domini nostri electi fuerunt, vt in pace vassallos à violentijs defendant. ibidem.

Non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. n. 42.

Regimen à Deo Reges non simpliciter acceperunt, sed cum qualitate vi oppressorum protectionis naturaliter illis annexa, & indissolubili. n. 43.

Rex est imago Reipub. & quasi Deus in terra. ibid. Regis proprii officij est, vt oppressos liberare. ibid. Obiectum, & finis supremi regiminis est temporalis pax publica, & vassallorum tranquillitas. n. 44.

Ob bonum commune, & publicam subditorum vtilitatem regimen creatum, & à Deo concessum est. ibidem.

Deus Principem prescit, vt homines malos compestat, & bonos tueatur ab oppressis. n. 45.

Dei potentiam curare regna oriri, & mutare, Regesque rejicere, aliosque creare, & vocare, vt ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueatur, sacra pagina testimonio probatur. n. 46.

Suprema Principum potestas temporalium non recognoscentium superiorem in temporalibus, & eorum iurisdictionem non data fuit eis à Pontifice. n. 47.

Ante aduentum Domini nostri Iesu Christi, summamque Clauium potestatem traditam Pontifici; iurisdictionis temporalis vigeat in Regibus immediate data à Deo. n. 48. mediante populo & causatiue. ibidem.

Principes temporales in principio non recognoscunt superiores, omnia tam temporalia, quam spiritualia regebant. n. 49.

Exemptio clericorum à iurisdictione seculari fuit deducta à Regibus Christianis, & concessa ob reverentiam sanctæ Ecclesiæ. n. 50.

Privilegium exemptionis clericorum à tempore Constantini Imperatoris est concessum. n. 51.

Deus in universo duos constituit vicarios, ut in tranquillitate & pace respublica gubernetur. n. 52.

Potestas temporalis habet ut obiectum & finem, felicitatem humanam, hoc est iustitiam & felicitatem vitæ temporalis; & sic considerata, erit ab spirituali distincta, & separata. n. 53.

Due potestates, ubi simul reperiuntur in Republica Christiana, unum corpus faciunt, subest tamen temporalis spirituali. n. 54.

Summus Pontifex utramque habet potestatem, spirituales, & temporales, primam absolute, secundam in habitu, & potentia. n. 55.

Summus Pontifex cessante causa spirituali, non vitur potestate temporalis contra regimen Regum, & Principum temporalium. n. 56.

40 **R**ex Regum, & Dominus dominantium, qui superiorem nullum, nec in terra, nec in cælo recognoscit, nec potest, Imperator cælestis Deus, vi oppressorum protector, auxilium, & recursus dicitur; cuius omnipotentiam fortem, ac potentissimum brachium patientes violentias, & tribulationes implorare, & invocare, pluribus diuinæ Scripturæ locis legimus, iuxta illud Isaia 38. cap. Domine cum patior, responde pro me, &c. Et illud Habacuc Propheta c. 1. Usquequo Domine clamabo, & non exaudies: vociferabor ad te vim patiens, & non saluabis? &c. & factum est iudicium, & contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex, &c. iuncto Psal. 70. Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum. & in Psal. 26. Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo. Sequitur & facit, Si constant, aduersus me castra, non timebit cor meum. & in Psal. 45. ibi, Deus noster refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus. & Psal. 17. Deus meus, adiutor meus, & sperabo in eum, idem repetitur Psal. 27. & 29. Et ulterius idem probatur in Psal. 69. Adiutor meus, & liberator meus est tu: Domine ne moreris. & Psal. 21. Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me: ad defensionem meam confice. & Psal. 79. ibi, Excita potentiam tuam, & veni, ut saluos facias nos. & Psal. 73. Letamans tuas in superbiis eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto? & in Psal. 30. Accelera, ut eruas me. esto

mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, ut saluum me facias: quoniam fortitudo, & refugium meum es tu. & in Psal. 90. Scuto circumdabit te veritas eius, &c. Rectè conuenit illud Psal. 33. Iste pauper clamauit, & Dominus exaudivit eum: & ex omnibus tribulationibus eius saluauit eum. iuncto Psal. 34. Eripiens in opem de manu fortiorum eius: egenum, & pauperem à diripientibus eum. Et illud Isaia Propheta cap. 25. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium roburatum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbis: vmbraculum ab æstu, &c. Et conuenit illud Exodi c. 3. ibi, Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum, qui præsumt operibus, & sciens dolorem eius, descendi, ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, &c. Sequitur, & facit. Clamor ergo filiorum Israël venit ad me: vidique afflictionem, qua ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni, &c.

Hanc defensionis, & protectionis naturalis facultatem, ab ipso omnipotentissimo Domino gradatim ad omnes Principes, & Reges non recognoscentes superiorem in temporalibus, deriuatam, & originem traxisse apparet: Etenim in cælo Michaeli Archangelo concessa fuit, ad propulsandam violentiam superbiæ tumidi Luciferi, thronum Dei altissimi, violententer occupare cupientis, deinde statim post mundi, & hominis creationem, ut dicit Ecclesiasticus c. 17. Et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram, & posuit timorem illius, super omnem carnem, &c. ob delictum eius damnandi, defensionem concessit, c. 1. de causis, & proprie. & ex eo in omnes mundi Reges continuata fuit, per Dei concessionem, quos vicarios suos in temporalibus elegit, ut in pace vassallos à violentiis defendant, & in pace Rempublicam tueantur, eiusque legitimi imitatores sint, ut inquit Plutar. in libello ad Principem inereditum, Iustitia finis legis est, lex autem officium Principis, at Princeps imago Dei est, omnia rectè constituentis, & disponentis.

Non enim est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt, ut inquit Paul. ad Roman. cap. 13. & infra. Dei enim minister est. Et Sapient. 6. dicitur: Audite Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, & Daniel. 2. Rex cæli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi, & Prouerbiurum 8. Per me Reges regnant. Et sic dicit Diuus Augustinus de Ciuitate Dei 2. 1. cap. Non tribuamus dandi regni, & imperij potestatem, nisi

nisi Deo vero, ob quam rationem rectè dicit D. Paul. ad Roman. 13. Non sine causa gladium portat, Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit. Vnde Daniel cap. 2. Illius est sapientia & maiestas, ille tempus, & horam mutat; ille Reges repudiat, & constituit. Et probatur idem Prouerb. c. 16. & c. 25. & Leuit. c. 18. & Sapient. c. 5. Malitia euertit sedes potentum. Et plures elegisse Deum Reges ob rectam, & tranquillam populi gubernationem, probatur Exod. c. 3. Deuteron. c. 31. Iosue c. 1. & Regum lib. 1. c. 3. c. 4. & c. 9. 10. & 15.

43 Hoc insuper regimen à Deo non simpliciter accepisse Reges, apparet: sed cum qualitate, & attributo, naturaliter illi inhaerente, scilicet: auxilio, & protectione vi oppressorum, ita ut in Rege non recognoscente superiore in temporalibus, vnum, & idem sit inseparabile, & indiuisibile regimè, & refugium, pro quo allego text. in authen. ut indices, sine quoquo suffragio in prin. col. 2. vbi Imperator in hæc inquit: Omnes nobis dies ac noctes contingit, cum omni lucubratione, & cogitatione degere, semper volentibus, ut aliquid vile, & placens Deo à nobis collatoribus, præbeat, & non in vano vigiliis duximus, sed ea in huiusmodi consilia expendimus, pernoctantibus, & noctibus sub æqualitate dierum, attētis, ut nostri subiecti, sub omni quiete constant, &c. Et iterum in versoporet. ibi, Et nostros subiectos in quiete à provincialibus iudicibus cōseruari, propterea festinabimus gratis administrationes eis dare, &c. authen. de quæstoribus in prin. ibi, Dei auxilio, ut subiecti ab eius clementia nobis traditi illæsi seruentur. & in auth. constitutio. qua de dignitatibus in prin. à Deo tradita nobis Reipublicæ. auth. de armis in prin. ibi, Subiectos omnes, quorum regimen nobis dedit Deus. text. etiam in auth. de privileg. dotis, in prin. auth. ut differentes indices. ibi, Ex quo nos Deus Romano præposuit Imperio, & illius commissa nobis à Deo reipublicæ, &c. Et iure nostro Regio idem probatur, ut in proemio p. 2. ibi, *Eansi pusso Dios en la tierra a los Reyes y Emperadores, porque dea transuente se turbaria lapax de la Republica, y se desminuiria la auctoridad y potestad del Principe, en gran daño y diminucion de la Republica Christiana.* hinc l. 1. in fi. tit. 1. & l. 5. ead. p. 2. dicitur, ibi, *Vicarios de Dios son los Reyes cada vno en su Reyno, quanto a lo temporal.* Probatur etiam iterum in l. 2. tit. 10. part. 2. ibi, *Que pues el Principe escabeça de todos, que se debe de doler del mal que resciuen assi como de sus miembros.* Cui conuenit, quod dicit Guirond. in tract. de Gabell. 1. p. n. 33. quod rex est imago Reipublicæ, & quasi Deus in terra. Idem Franchis Topius in tract. de potesta. prin. secu. Salgado de protect. Reg. Tom. 1.

§. 8. n. 14 & Reges dicuntur Dei ministri, suæ voluntatis exequutores, probat Marta tract. de iurisd. 1. p. c. 6. n. 18. ergo cum sit Deus vicarius, & eius vices gerens, illum debet imitari in dies vigilando in protectione vi oppressorum, prout ipse Deus facit, ut satis probatum reliquimus ad principium huius præludij, aliis princeps nature se attributi amittet, cuius proprium officium est, vi oppressos liberare, & aliud geret, quam Deus in terris, ut eleganter considerat Mench. lib. 1. controuers. illustr. c. 1. n. 10. ut rectè possit dici, quod iste substitutus sapit naturam eius in cuius locum subrogatus est.

Obiectum enim, & finis supremi regiminis temporalis, est pax publica, & vassalorum tranquillitas, Franch. Top. ubi proximè. Bellarm. controuers. 5. lib. 3. c. 6. tom. 1. Axia de exhibend. auxil. ob commune enim bonum, & publicam subditorum vtilitatem, omne regimen, & creatum, & à Deo concessum esse, ex hæcenus dictis apparet, & probat B. in tract. de regimi. ciuitatis n. 27. Bal. in l. 2. §. nouissime ff. de origine iuris, & in cons. 333. n. 1. & in cons. 327. n. 7. lib. 1. Alberi in l. princeps legibus, n. 8. ff. de legib. & in l. decernimus. C. de sacros. Eccles. & in l. digna vox à n. 1. C. de legib. Socin. cons. 279. in fi. lib. 2. Grammati voto 32. n. 16. Nat. cons. 139. num. 13. lib. 1. Alphon. Guerr. in thesaur. Christianæ religio. c. 54. n. 1. Greg. Lopez in l. 9. tit. 1. p. 2. verb. Aristoteles. idèoque Deus principem præfecit, ut malos homines compescat, & bonos tueatur ab oppressis, ut dicit Fulg. cons. 2. o. circa fi. vbi restatur hæc esse communem omnium opinionem; sequitur Cardin. Tus. practi. conclus. liter. P. concl. 679. n. 19. & 31. 22. & 23. idem dicit Ab. cons. 2. o. videtur, n. 2. in fi. Roland. à Valle cons. 1. n. 101. & seq. lib. 1. prout etiam docuit B. in proemio seu prima constitutione ff. in verb. omnem numer. 3. & 7. vbi dicit, quod Princeps tenetur protegere, ac defendere subditos à violentiis, sequitur etiam vnicò verbo Ab. in c. qualiter, & quando n. 8. de iudicij. dicens, quod Rex, si Ecclesiasticus aliquem grauet, debet monendo, vel iuuando releuare grauatum. quem sequitur Sese de inibi. c. 8. §. 3. n. 60. vbi n. 58. quod Principes, de iure diuino, & humano possunt, imò teancantur, ad conseruationem pacis, & tranquillitatis Reipubl. Christianæ tollere violentias, & oppressiones, omnes violentias factas, tam à clericis quam à laicis.

In pluribus insuper diuinarum literarum locis legimus, sepiissime Dei potentiam curasse, regna oriri, mutari, & interiri, Regesque deicere, alios creare, & vocare, ut ab aliorum tyrânide, & oppressione populum tueantur, & liberent, nec patitur tyrânos Reges, quos ad castigationem scelestorum pacem publi-

eam turbantium vocauerat, vt sua fuissent voluntatis ministri, vt in 3. lib. Regum c. 12. & Isaia c. 45. & iterum eodem lib. 3. Regum c. 11. & lib. 2. Paralip. c. 9. & c. 10. & 3. lib. Regum c. 13. & 4. lib. Regum c. 16. Hæc autem omnia ordiantur à Deo, ad defensionem & liberationem Reipublicæ vi oppressæ, vt probatur per Isaia cap. 45. *ibi*, Christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt subiiciam ante faciem eius gentes, & dorfa Regum vertam, &c. Sequitur & facit in versiculo Accinxi, & non cognouisti me, quia in bello non habuisti oculum ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei, &c.

Ex quibus omnibus illud deducitur, quod suprema Principum temporalium non recognoscetium superiorem in temporalibus, politica, & œconomica potestas, & iurisdic-tio, illis non fuit concessa per Summum Pontificem (vt minus bene existimauit Azeued. in l. 1. tit. 1. num. 16. lib. 4. *recopi* quem sequitur Sese de *inhabilitate* c. 8. §. 1. n. 2.) quoniam ante Domini nostri Iesu Christi aduentum, summamque clauium potestatem traditam Pontifici iurisdic-tio temporalis vicebat in Regibus immediatè data à Deo, vt in quiete Rempublicæ conseruarent, ex hæcenus adductis, & tradunt Lancello. Corrad. in *templo omnium indicum* lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 2. §. 1. n. 3. Parla. lib. 2. rerum quoti. c. 1. n. 5. Axia de exhibend. auxil. 6. fundam. 2. 4. p. 2. *ibi*, Todo home debe serfomerido atos Reios, porque son puestos por mano de Dios, y el poderio quean dello rescien. Castro lib. 1. de leg. p. n. c. 1. Couar. in p. c. 2. n. 2. & 6. Molin. de iust. & iur. 1. tom. disput. 2. 6. Bellarm. de laic. lib. 3. c. 6. in respons. contra Venet. propos. 6. & contra Sese tenet Ceuall. in *epist. ad Regem à num.* 12. idem etiam affirmat Torre-Blanc. de Mag. lib. 3. c. 26. à n. 5. §. c. 4.

49 Et comprobatur, quia Principes temporales superiorem non recognoscetes à principio omnia regebant, & gubernabant, tam temporalia, quam spiritualia. l. 6. tit. 1. p. 2. *ibi*, eporende los llaman Reyes, porque regiam tambien lo espiritual como lo temporal. Nauarr. in c. nouit. nota. 3. n. 32. Ceuall. in *contra commu.* lib. 2. q. 73. n. 31. & 32. & lib. 4. q. 1. n. 5. & in *epist. ad Regem* n. 7. & lib. 5. in *tract. de cogm. per viam violen.* in præmio c. 5. n. 8. & 9. c. 4. n. 17. Morl. in *empor. sur. tit. de iur. q. 14. n. 1.* latè cõprobat Torre-Blanc. de Mag. lib. 3. c. 26. à n. 5. §. c. 4. seqq.

Et clariùs colligitur ex eo, quòd exemptio clericorum à iurisdic-tione seculari ab ipsa potestate, & iurisdic-tione temporalis fuit deducta, à Regibus Christianis concessa ob reuerentiam sanctæ Ecclesiæ, vt probat l. 50. tit. 6. p. 1. *ibi*, Franquez. as muchas han los clergos mas que otras homes, tambien en las perso-

nas, como en sus cosas, esto les dieron los Emperadores, e los Reyes por honrra, y reuerencia de la sancta Iglesia. c. bene quidem 83. d. Axia de *implorand. auxil. fundam.* 2. 4. *ibi* dicit, quòd ciuilibus magistratus cæpit tempore legis naturæ, à tempore etenim Constantini Imperatoris, hoc priuilegium exemptionis à iurisdic-tione temporalis clericis est concessum, vt docet Almain. in 4. q. 1. *dist.* 25. & Palacios in 4. d. 2. 5. *disput.* 3. & constat ex l. 1. c. de *Episcop. & cleric.* & in l. 1. c. de *Episcop. audi.* Baroni. anno 130. *authent. Cassa. c. de sacros. Eccles. authent. statumimus. c. de Episcop. & cler. l. 5. tit. 6. p. 1. l. 1. tit. 3. lib. 1. *recopil.**

Et pro maiore perfectione huius priortis præludij, & clariorem intelligentiã sequentium breuissimè notandum est Deum in vniuerso duos constituisse vicarios, vt in tranquillitate, & pace Respublica gubernetur, vt testatur Gelaf. Pap. ad Imperatorem Anastasium: Duo sunt quippe (inquit) Imperator Auguste, quibus principaliter is mundus regitur, authoritas sacra Pontificum, & regalis potestas.) refertur in c. duo sunt 96. d. & Lco IV. Pontifex ad Ludouicum Imperatorem in c. humanum 1. d. c. cum ad verum 96. d. *Auth. quomodo oportet Episc.* §. 1. in prin. *ibi*, Sacerdotium, & imperiũ, illud diuinis, hoc autem humanis, præsidens. c. nos si incompetenter. *ibi*, Sed notandum est, quòd duæ sunt personæ, quibus mundus ipse regitur, Regalis videlicet, & sacerdotalis, sicut Reges præfunt in causis secularibus sacerdotes in causis Dei, &c. cap. solita de maiori. & obed. *ibi*, Fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas dignitates, quæ sunt Pontificalis authoritas, & Regalis potestas. l. 3. tit. 1. part. 1. *ibi*, epor estas dos segouerna el Mundo. Ab. in d. c. solita n. 6. & 8. Feli. num. 4. & ceteri Canonistæ. Morla. in *empor. sur. l. p. tit. 2. n. 12* 5. Cassiod. *varia. epist.* 3. Sese de *inhabilitate. epist. ad Regem à n. 1. tom. 2. decis.*

Et licet potestas temporalis habeat vt obiectum, & finem, felicitatem humanã, hoc est, iustitiam, ac felicitatem vitæ temporalis, vt dicunt omnes Theologi, prout latè doctissimus Inquisitor Paramo *tract. de origine genera. inquisi. lib. 3. q. 1. opin.* 4. n. 37. ita vt hoc modo considerata hæc potestas temporalis cum suo immediato fine felicitatis humanæ; integra erit Respublica ab spirituali distincta, & separata, & non dependens, ad commodiorem, ac meliorem expeditionem politicã, & œconomicã regiminis, ita latè Ludouici. Param. *ubi supra* n. 38. Nauar. in c. nouit. nota. num. 85. de *iudicij.* Victoria de *potest. ciui.* num. 8. Couar. 1. part. c. 1. num. 6. Molin. de *iust. & iur. 1. tom. disputat.* 2. 6. Bellarm. de *laic. lib. 3. c. 3.* & iterum in *respons. contra Venet. propos. 1. sol.* 3. Petrus à Mont. de *Monarchia concil. tit. de Imperato. in prin. n. 1. in 6. volum.* tractat

PRÆLVDIVM II.

SVMMARIVM.

tractat Ceuall. in *contra commu.* lib. 4. q. 89. n. 112. & in *epist. ad Regem* n. 1. Sese in *epist. ad Regem* n. 6. & 7. & *seqq.* dicentes, quòd *ibi* hæc duæ potestates simul reperiuntur vt in Republica Christiana, vnum corpus faciunt, & vnam Rempublicam constituunt; tamen hoc ordine, vt subit potestati spirituali, prout post D. Thomam explicat Paramo *ubi proximè* à n. 34. cum *sequentibus.*

55 Summum insuper Pontifex vtramque potestatem, & Ecclesiasticam, & temporalem habet, illam scilicet absolūtè, absque alterius participatione, & dependentia, temporalem autem in habitu, & potentia in ordine tantum ad bonum spirituale animarum, & adhuc effectum ea potest. vt omni tempore, & occasione necessaria, & aduersus quoscumque fideles legis Euangelicæ professores, Io. Driedo. lib. 1. de *libertate. Ecclesiast.* c. 15. per totum. Ludouici. Paramo in *tract. de origine inquisi. lib. 3. q. 1. opinio.* 4. *ibi* refert quatuor opiniones. Nauar. *ubi supra.* Couar. in *regul. peccatum* 2. p. §. 1. n. 7. Pelagius de *plant. Eccles.* lib. 1. n. 37. Almarin. de *potest. Eccles.* l. p. c. 9. Iacoba. de *Concilijs.* lib. 1. art. 8. Mench. *controuer. siliustr.* cap. 2. o. a. num. 1. Bobadi. in *sua Polit.* l. p. c. 17. n. 6. qui sic sunt intelligendi, Bellarm. de *Pontific. lib. 5. c. 1. vers. tertio sententiam,* quam dicit communem opinionem Theologorum, & Iuristarum, & Enri quodl. 6. q. 23. Dried. lib. 2. de *libertate. Christ.* c. 2. Victoria de *potest. Eccles.* q. 2. Soto in 4. d. 2. §. 2. art. 1. Vuald. lib. 2. *doct. fid.* art. 3. c. 76. & 78. Ceuall. in *Epistola ad Regem*, n. 6. & *seq.* Sese in *Epist. ad Regem* à n. 9. cum *seqq.* vbi aliqua reddit, & mirabiles comparationes, ac exempla.

56 Cessante autè hac causa spirituali, Summum Pontifex non potest temporalis potestate vt contra regimen Regum, & Principum politicum temporalium, Bellarm. de *laicis* lib. 3. c. 3. Nauar. de *c. nouit.* n. 21. Molin. de *iust. & iur.* tom. 1. *disput.* 29. Frater Francif. de Sola *contra incognitum* n. 52. Marta de *iurisd.* l. p. c. 17. Ceuall. & Sese, *ubi proximè.*

Deficiente igitur in Pontifice vsu, & exercitio temporalis potestatis, necessarium est, illam habere Reges, & Principes supremos, non recognoscences superiorem in temporalibus, ad bonum regimen, quietem, & tranquillitatem Reipublicæ, pacem, & conseruationem vassallorum, illis protegendo, tollendo violentias, & oppressiones, quorum proprium officium est, & naturale attributum, inhaerens ossibus regiminis, & coronæ; à Deo maximo sibi ab origine tradita, vt à principio huius præludij latè comprobata reliquimus.

Salgado de *protect. Reg.* Tom. I.

Princeps temporalis non recognoscens in temporalibus iurisdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum, sicut laicorum. n. 57.

Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra Reipublicæ. n. 58.

Ciuium appellatione etiam in statutis clericum veniunt. *ibidem.*

Parochus est de vniuersitate, & potest. vti frui pacis, & memoribus ciuitatis, sicut quilibet de vniuersitate. n. 59.

Beatus Paulus ciuis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater eius cum Romanis ciuitatem contraxit. n. 60.

Prelatos Hispania, & alias personas Ecclesiasticas de consuetudine tenent ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini ac capiti in temporalibus. n. 61.

Ioannem Pontificem XXI. concessisse Regibus Hispania priuilegium iurandi prelatos fidelitatem. *ibidem.*

Clerici non tam absolūtè exempti sunt à iurisdictione Regia, quin ratione subiectionis, & vicinitatis in temporalibus sub sint Principi seculari in ordine ad bonum publicum, & re-tium regimen. n. 62.

Priuilegium concessum terra patriæ, & Reipublice non solum laicos, sed etiam clericos comprehendit. n. 63.

Clerici tenentur ad obseruantiam legis politice tangenti bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum. n. 64.

Lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum. n. 65.

Leges Regias tangentes bonũ totius communitatis tenentur obseruari clericis, cum non tendunt in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ. n. 66.

Clerici sicut in spiritualibus tenentur iura Canonica seruari, ita in temporalibus à ciuilibus sanctionibus concernentibus bonum publicum, discedere non possunt. *ibidem.*

Aliud est condere legem particularem circa bona clericorum, aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quam clericorum, cum prima non licet, secunda valet. n. 67.

Obseruantia talium legum est necessaria ad pacem Reipublicæ. *ibidem.*

Clerici tenentur ad obseruantiam pragmaticæ taxæ panis sub pena peccati, & restitutionis. n. 68. Tamen quoad punitionem, & penæ executionem non index secularis, sed Ecclesiasticus competens est. n. 69.

Supremus Princeps in temporalibus tenetur clericos ab oppressione, & violentia eis facta à iudicibus

cibus Ecclesiasticis deuiare, quia murus est Ecclesie. n. 70.
 Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem Ecclesiasticis personis. n. 71.
 Res & Ecclesiastica persone in tuto esse non possunt, nisi eas regia, & sacerdotalis regat potestas. ibidem.
 Reges ad hoc sunt in terris dati à Deo, vt tueantur Ecclesiam vniuersalem, & omnes Ecclesias, & Ecclesiasticam libertatem. n. 72.
 Ecclesia, & Ecclesiastici arma non exercent, & ideo indigent defensione & protectione. ibid.
 Imperator iurat auxilium, & protectionem Ecclesie exhibendam. ibidem.
 Reges Hispanie, & ceteri Catholica reipublice supremi Principes sunt protectores decretorum Concilij Triad. n. 73.
 Reges Catholici tanquam Christiane religionis protectores possunt assistere per se, & suos legatos concilio propter quietem reipublice. n. 74.
 Non solum Principi sed cuiuslibet licet iniurias & oppressiones sacerdotibus factas vindicare. n. 75.
 Principes sunt tutores reipublice. n. 76.
 Definitio iuste trahitur. ibidem.
 Princeps supremus index conseruator subditorum dicitur. n. 77.
 Conseruatoris officium est, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. ibidem.

57 **E**X hac tenentur deducti sequitur Principem temporalem supremum in temporalibus eodem modo teneri ad protectionem vi oppressorum clericorum, sicut laicorum, nam cum clerici sint pariter ciues, pars populi, & membra reipublice temporalis, docet B. in l. 1. n. 11 ff. ad munic. Bald. in c. 1. de vassal. qui arma bellica deposuit. Oldral. conf. 22. Nat. conf. 157. n. 8. Marfil. in tract. de ban. in vers. ciuitate num. 116. Tiraq. de primogen. q. 94. n. 9. & q. 44. n. 9. latè Petr. Surd. in conf. 1. n. 7. volu. 3. Franc. Marc. dec. Delphinal. 456. num. 9. p. 1. Vincen. de Fran. dec. 49. n. 4. & num. 5. volu. 1. Gregor. Lopez. in l. 1. tit. 10. p. 2. Ceuall. in epistol. ad Reg. sub n. 22. Aluar. Vallas. conf. 100. num. 2. Bobadill. in Polit. lib. 2. c. 18. n. 67. & 181. & n. 308. Mart. de iurisd. 4. p. cas. 1. num. 27. Domini. in c. de his 12. dist. per text. ibi, dicens, quod ciuium appellatione etiam in statutis, clerici veniunt. refert Burg. de Paz in l. 3. Tauri. n. 40. fol. 222. allegat. text. quem bonum vocat in l. 5. in prim. tit. 1. p. 1. & in c. si in adiutorium 11. dist. Nat. in tractatu de statu exclusi. fami. in 3. q. prim. cap. 1. num. 85. Cumian. super ritibus Sicilie, c. 40. num. 280. Barba. in c. Rodolph. num. 137. de rescript. latè Mart. in tractatu de iurisd. 4. p. cent. 1. cas. 49. fol. 123. à num. 7. latè Bartholo. de Cassan. in consuetud. Burgundie, rubric. 13.

de forest. §. 5. colu. 2. Lucas de Penna in l. auis colu. 1. Cod. de agricol. & censu. lib. 10. & facit, quod dicit Alberi. in l. 1. col. 2. & 3. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, quod clericus parrochia sit de vniuersitate, & illum frui posse prout alios ciues, pascuis, & nemoribus vniuersitatis, Oldrald. conf. 32. quem refert, & sequitur Boeri. dec. 26. ad hoc num. 21. idem Boeri. in dec. 260. n. 21. Ioann. Beec. in consuetud. Aluerne fol. 235. colu. 2. Ab. conf. 6. casus super quo lib. 1. plures alios refert Burg. de Paz vbi proxime num. 403. tenent etiam copiose Bellarmin. de cleric. cap. 28. vers. tertiam propositio. Meno. conf. 1000. n. 27. lib. 10. & conf. 800. num. 21. lib. 8. Auon. de exequen. 2. p. cap. 14. num. 19. Ozalc. dec. 181. Sarm. lib. 7. selecta. cap. 13. Bobad. vbi supra, num. 122. Farinac. in de inquisitio. q. 8. num. 30. Couart. in regul. possess. 2. p. §. 4. n. 9. Ozalc. dec. 28. à n. 6. Qui etiam probant ex hac ratione clericos teneri tanquam vassallos legem politicam in bonum publicum seruare. Probant etiam Doctores in c. 1. de vna & honestate cleric. & in c. dilecti. de for. compet. & in l. 1. ff. ad munic. ex text. in aut. de quosor. in prim. & quod dicit text. in §. plebiscitum, in lit. de iur. natur. gent. & ciuil. Greg. Lopez. in l. 1. in verb. pueblo claman in fi. tit. 10. p. 2. & Thomas Gramati. in dec. 100. in causis vniuersitatis. n. 18. & ob hanc rationem beatus Paulus se nuncupauit ciuem populi Romani, quia eius pater cum Romanis ciuilitatem contraxerat. c. si in adiutorium, 11. d. & ibi gl. & Doctores. Burg. de Paz in l. 3. Tauri. n. 332. & quod veniant clerici appellatione vassalorum Principis naturaliter & originarie, latissime comprobatur Carolus de Grassis, de effecti. cleri. effect. 2. à n. 361. vsque ad n. 379. infinitos allegans, vbi plurima congerit, videndus.

Et ex hac ratione prouenit laudabilis illa consuetudo regni Hispanie, Prælatos scilicet ac personas Ecclesiasticas teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus, Aluar. Vallas. conf. 100. n. fi. Francisc. Top. de potestate Principis secularis §. 3. n. 13. & post Barda. encl. fuero de prelatura, n. 10. Carolus de Grassis in tract. de effecti. cleri. in preludeo n. 376. post Valasum ibi. n. 6. tenet Sese in epistol. ad Regem. n. 114. Oliuan. de iure fisci. c. 7. n. 9. & est l. 5. tit. 15. part. 2. ibi, edesto debent facer omenaje losmas onrrados homes del Reyno que y fueren, assi como los Prelados, y Ricos homes, &c. & ibi Greg. verb. los perlados, Camil. Botel. de Reg. Cath. pref. c. 64. qui refertur hoc etiam privilegium concessisse Ioan. Pontificem XXII. Regibus Hispanie, ac ideo licet clerici sint exempti etiam in causis temporalibus à iurisdictione Regia, nihilominus non tam

62 tam absolute, quam ratione subiectionis, & vt ciues reipublice temporalis, ac membra illius, subsint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis, Nauar. in manual. c. 27. num. 88. Soto in 4. dist. 2. quest. 2. Molin. de iust. & iur. 1. tom. disputat. 31. vers. sexta concl. Bellarm. lib. 1. de clericis cap. 28. Salced. in addit. ad Bernard. Diaz. c. 55. num. 5. Prosp. Farinac. in tract. criminum tit. de inquisit. q. 8. n. 30. ergo Princeps supremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum ceteros iudices, & Reipublice Vassallos.

Ex qua ratione prouenit, quod cum clerici dicantur ciues reipublice, priuilegium concessum terra, patrie, & reipublice, non solum laicos, sed etiam clericos comprehendat, Roma in conf. 180. num. 2. Feli. in cap. eccles. S. M. num. 76. de institut. Oldrald. in conf. 32. Mart. de iurisd. 4. p. cent. 1. cas. 63. sub n. 5. & 6. latissime Grassis de effecti. cleri. effect. 2. n. 381. & latè à n. 361.

Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta conclusione, vt clerici subiaceant Principi temporali, vt ciues, & membrum reipublice; procedit, ipsos teneri ad obseruantiam legis politicæ tangētis bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum prout grauissimi Doctores eam tenent, tam Theologi, quam Iuriste, Menoch. conf. 1000. Bellarm. lib. 1. de cleric. quest. 28. vers. tertiam propositio. Auenda. de exequen. manda. 2. p. cap. 14. n. 19. Mexia ad pragmaticam Regiam. concl. 5. n. 43. Menchaca lib. 1. de successio. creatio. §. 10. num. 648. & ita fuisse iudicatum tenet Chaquer. dec. Pedemont. 181. Menoch. conf. 800. num. 21. lib. 8. & probat lex §. 4. tit. 6. p. 1. & l. 52. tit. 6. p. 1. l. 1. tit. 2. §. 5. lib. 5. recopil. ibi, clericos y personas ecclesiasticas como Seglares. probat etiam DD. supracitati sub num. 59. latè plura per Grassis in tract. de effecti. cleri. effect. 2. n. 130. & 131. & à n. 166. fol. 340. & iterum à n. 265. plurimos citat.

65 Quia lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuersaliter tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia iustum est, & rationi consonum, vt pars subiciatur conseruationi, & vtilitati totius vniuersi, prout est reipublica temporalis, Couart. in regul. possess. 2. p. §. 9. vers. 3. Menoch. d. conf. 800. & conf. 1000. Surd. conf. 301. vol. 3. Gutier. lib. 2. 1. p. quest. fi. Sarmient. lib. 7. Selectar. cap. 13. num. 1. Mart. de iurisd. 4. p. q. 1. n. 5. lib. 2. Vincent. de Franch. dec. 9. n. 3. vbi allegat Didacum Perez in l. 2. tit. 2. lib. 1.

ordinam. & post Bernard. Diaz Bobadill. in politic. lib. 2. cap. 18. n. 122. cum seqq. & statim citandi probant, & Grassis in locis proxime citatis.

Quia licet clerici exempti sint à seculari Regia iurisdictione, vt notum est, tamen leges Regias respicientes bonam publicam totius communitatis tenentur obseruare vt directiua, dummodo non tendant in præiudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ; ita eleganter Victoria in relectione de potestate Ecclesie num. 4. Morta in empur. iur. 1. p. tit. 1. de leg. n. 9. vbi fundat hanc doctrinam, tenet etiam Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentie. in proemio c. 4. in princ. & per totum, præcipue à n. 10. vbi dicit, quod ex eo quia clerici sint ciues reipublice temporales, tunc lex ciuilius, quæ respicit vniuersum bonum, & commodum reipublice, seruanda est ab omnibus, vt tradit Ab. in c. eccles. n. 20. & 21. de cons. Menoch. d. conf. 1000. volum. 10. Petr. Surd. conf. 1. num. 8. volum. 3. Et est ratio, quia sicut clerici in spiritualibus tenentur iura Pontificia seruare; ita in temporalibus, à ciuilibus sanctionibus, concernentibus bonum commune omnium ciuium, discedere non debent; ita Diodor. de doctr. Christian. lib. 2. c. 1. propos. 4. S. Thom. de regim. Principum lib. 1. cap. 12. Bellarm. lib. 3. c. 6. Salced. ad Bernard. Diaz. c. 55. vers. sed vt libere dicam. leges enim & statuta, quæ sunt ad Regni gubernationem & conseruationem; etiam Clericos adstringunt. Radin. de Maieft. Princ. verb. non solum armis decorat. am. 2. p. num. 166. cum seqq. Deci. in c. Ecclesia sacre & Maria n. 104. de cons. Christoph. de Paz de tenet. 2. p. c. 63. n. 14. plurimos citat Grassis in locis nuper citatis. vbi elegantes plures congerit doctrinas ad propositum videndus.

Quia aliud est condere legem particularem circa bona clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quam clericorum. nam in primo casu procedit argumentum, & ratio illius; in secundo vero non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum, sed vniuersa bona consistentia in reipublica temporali, quæ sunt sub dominio & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis, & sic valida est talis dispositio, & lex, cum non concernat personas principaliter nec accessorie clericorum; sed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuum societatem, & vniuersitatem; & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directiuam, in quo omnes Catholici conueniunt, vt tradit Suarez vbi supra de leg. lib. 3. c. 34. Et ratio est, quia vniuersis obseruantia talium legum est necessaria

ad pacem reipublicæ, & ad obseruandam inter ciues æqualitatem, latissimè Graffis de effectib. cleric. effect. u. 2. à num. 166. & 265.

68 Ex qua ratione tenendum est, clericos ad obseruationem pragmaticæ taxæ panis teneri sub pœna peccati, & restitutionis, vt docet Ioan. Gutier. lib. 2. i. p. quest. 182. n. 1. Soto in 4. sententia. distinct. 2. §. 2. art. 2. Morla in suo Empor. iur. tit. 2. de iurisd. q. 12. n. 12. & in tit. de legib. q. 16. num. 15. Francise. Vitius decif. 18. per totam, & Ceual. in epist. ad Regem nostrum n. 23. & in lib. 4. com. q. 899. n. 147. quia illa lex obligat omnes siue ex vi iurisdictionis, quia respicit bonum publicum, siue ex vi rationis directiue, vel ex vtraque causa. latissimè prosequitur Alder. Mascar. de interpret. statu. concl. 1. limit. 6. à n. 240. cum seqq.

69 Et licet contra hanc rationem, & fundamentum, reprobando Ceual. censeat aliud Sese in epist. ad Regem n. 112. cum seqq. nihilominus vt vera & recepta ab omnibus tenenda est, & licet clericum obliget in vim rationis directiue, tamen quoad punitionem, & pœnæ impositæ exactionem, iudex secularis non est competens, sed ecclesiasticus, ita Bellarm. lib. 1. de der. c. 28. vers. tertio propositio. Sossa vbi supra fol. 36. Couart. in prax. 1. p. c. 34. n. 7. Sarmien. lib. 1. Selectar. c. 8. Radin. de maiestate Principum n. 175. Surd. supra n. 31. Marta de iurisd. 4. p. cent. 1. cas. à num. 33. & supra. Vide optimè Graffis de effectib. cleric. effect. u. 2. à n. 130. & 131.

Et ex hac ratione præmissa, vt Princeps supremus in temporalibus alium non recognoſcens teneatur exhibere, & præstare suum auxilium, & protectionem ecclesiasticis personis oppressis, & violenter à suis iudiciis affectis, sequitur, vt manus Regia murus sit Ecclesiæ, ita eleganter Belug. in specul. Princip. rubr. 11. §. tractandum. & est text. in l. 1. tit. 3. lib. 1. recopil. ibi, y a los Reyes, y Principes encomendo Dios la defension de la santa Madre Iglesia, &c. cui conuenit l. si quis in hoc genus §. si que C. de sacros. Eccles. ibi, sit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum prosequi. l. Episcop. C. de Episcop. audien. Mart. de iurisd. 1. p. c. 49. à n. 15. vbi citat l. Sanctissimarum prope fi. C. de Episcop. & cler. vbi Iustinian. mandat omnibus subditis Imperio sub pœna, vt auxilium, & opem ferant ecclesiasticis personis, text. etiam in c. cum ad verum 96. dist. text. in c. Maximianus Episcopus 23. q. 3.

Ac ideo omnes Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem ecclesiasticis personis, quia ipsi dicuntur Romanæ Ecclesiæ defensores, ideo Catholicam religionem

armis defendere tenentur. cap. boni Principes 96. distinct. tributum. cap. Principes 23. q. 8. cap. Christian. 23. q. 1. & probatur etiam in clement. 1. de iur. iur. vbi iurant adiutores Ecclesiæ Catholicæ, prout latè prosequitur multa adducens Marta, de iurisd. 1. p. cap. 49. fol. 144. & attributum Principis in protegendo vi oppressos, præsertim procedere in ecclesiasticis personis vi oppressis, dixit Mart. de iurisd. d. 1. p. c. 48. sub n. 26. reddens rationem, quia res, & personæ ecclesiasticæ nequaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & sacerdotalis regat potestas, cap. res 23. q. 5. c. fi. 96. d. quapropter Rex rectè dicitur oppressorum recursus, vt in lib. Regum cap. 22.

Reges itaque, Principes, & Imperatores debent tueri Ecclesiæ vniuersalem, ac singulas omnes Ecclesiæ, & ecclesiasticam libertatem, quia ad hoc sunt in terris dati à Deo, vt per text. in cap. ab Imperatoribus 23. q. 3. & per alia iura firmat Cardin. Tusc. practic. conclus. litera R, conclus. 333. num. 10. & quod defensio potius conueniat Ecclesiæ, & ecclesiasticis personis, quia arma non exerceant, quàm aliis, & ideo quod Princeps tēporalis teneatur Ecclesiæ, siue particularem, siue vniuersalem, tueri; probat Marc. Anton. Genuensis tract. de eccl. seu prax. eccl. q. 63. n. 2. & 3. vbi quod ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam iurat Imperator, ex clement. 1. de iur. iur.

Hinc est, quod Reges Hispaniæ, & ceteri Catholicæ reipublicæ supremi Principes sunt protectores decretorum Concilij Trident. vt ex eo patet in sess. 25. cap. 20. ibi, ad pietatem, religionem, Ecclesiæque protectionem existant.) & constat ex d. l. fi. C. de summa Trinit. & fide Cathol. & in aut. quomodo oport. episc. col. 1. quibus dicitur, Regiam potestatem ad hoc inter cetera esse institutam, vt Sanctorum Patrum decreta saluberrima exequutioni demandari faciant, & inuiolabiliter obseruari; docet Bellarm. lib. 3. cap. 18. de laicis fol. 1343.

Et hanc ob fundamentalem rationem, eleganter resoluit Anton. Cuchus lib. 2. institut. maior. tit. 3. de Concil. Oecumenico n. 36. quod Principes possunt per se, & suos legatos interesse, & assistere dicto Concilio, propter quietem, & tranquillitatem, ne reipublica turberetur, tanquàm Christianæ religionis protectores, cuius hæc sunt verba ibi: Eruntque hæc Principum secularium partes præcipuæ, vt Concilij quietem, & tranquillitatem autoritate, ac, si opus fuerit, armis tueantur, foveant, & tegant, turbatores longè submoueant, cui si pax, & disciplina Ecclesiæ soluat, ille à Principibus rationem

fit

fit exacturus, qui eorum potestati, suam Ecclesiæ commēdauit.) Et quod sic obseruatum fuit in Concilijs Hispaniæ celebratis, vt in eis ad eius protectionem adfiterit Regum autoritas, singulorum Conciliorum verbis, & testimonio comprobatur, & latius prosequitur Ceual. in tractat. de cognitione per viam violentiæ in proemio cap. 9. à num. 70. cū sequentibus. Sed præ cæteris multis citatis rationibus & autoritatibus exornat Valdesius in tractatu de dignitate Regis Hispaniæ cap. 1. per totum & n. 8. Conuocator. Concilij Trident. Pij IV. sess. 16. Eugubinus, de reparatione fidei lib. 5. signo 13. cap. 8. cum sequentibus.

Si enim ex d. l. hoc genus. §. si q. C. de sacros. Eccles. & Mart. supra cunctis sit licitum iniurias, & oppressiones factas Sacerdotibus, 75 (vt ius publicū vindicare, & prosequi, quāto magis ipsi Regi hoc permittendum, cui proprium officium est, vi oppressos liberare, & ad hoc, regimen à Deo fuit concessum, vt supra diximus, cuique principaliter interest ne huiusmodi oppressiones fiant, probat text. in l. 2. tit. 10. p. 2. ibi, que pnes el Principe es cabeça de todos, que se debe doler del mal, que resienen así como de sus miembros, y que entonces sera sumuro, y amparo de todos. & l. 2. tit. 1. p. 2. ibi, como quier que sea Senor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça emantenerlos en iustitia. & probatur in l. 26. tit. 14. p. 2. ibi, el Rey escabeça, vida, y mantenimiento de los vassallos, y el quens seruiesse a su Rey, quitaria à Dios Sunicario, y al Reyno suabeça, y al Pueblo suuida.

Principes enim sunt tutores reipublicæ, 76 vt dicit Seneca lib. 1. cap. 4. de clement. ad Neronem, & Franc. Top. tract. de potest. Princ. secul. §. 5. num. 36. Plinius Secund. lib. 10. epist. si enim tutor est, debet ei tutelæ definitio quadrare, de qua in §. 2. Inst. de tutel. ibi, est autem tutela (vt Seruius definit) vis, ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui per etatem se defendere nequit, &c. ergo Rex tenetur tam clericos, & Ecclesiæ, quàm laicos tueri, cū sint pars, membra, & ciues reipublicæ temporalis, quæ sub tutela Regis est, imò & Princeps vassallos vt filios, & nepotes tractare debet, Ioan. de Platea in l. meminem in fi. C. de decurionib. lib. 10. gl. in l. moueor. C. de seru. export. Rolan. à Valle conf. 1. num. 114. lib. 1. Crauet. consil. 9. num. 37. & cons. 241. num. 8. Tusc. vbi proxime n. 26. Princeps insuper supremus iudex conseruator dicitur, ad tollendas violentias, & iniurias notorias suorum vassallorum, ita eleganter Tuscus in tract. de visitatione cap. 31. num. 5. ibi, Rex est iudex conseruator suorum vassallorum, vt nemini iniuria fiat, & ne aliis

iniuria inferatur.) Conseruatoris enim officium est violentias, & iniurias notorias tollere, & reprimere, text. in cap. 1. & c. fi. de off. delegati in 6. Concil. Trident. sess. 14. c. 5. & c. 14. de quo latius erit agendum infra §. p. c. sexto. & melius probat ipse Tuscus in lib. 2. c. 23. num. 15. & 16. ex Grama. decif. 78. & alijs quem sequitur nouissimè Moneta in tract. de conseruatorib. c. 3. sub n. 2. vbi alia adducit in proposito vt Princeps dicatur conseruator suorum vassallorum. Et quod Principes teneantur defendere à violentijs iudicum Ecclesiæ, ecclesiasticisque personis, iure naturali, diuino, canonico, & consuetudine immemoriali, probabimus in sequenti præludio, quoniam vt supra diximus, ex Belluga, manus Regia murus est Ecclesiæ, pax clericorum, salus populi, vita vassallorum, caput subditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præsidium Christianæ religionis.

PRÆLVDIVM III.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis supremus omni iure naturali, diuino, & positivo, & consuetudine immemoriali tenetur à violentijs personis ecclesiasticis sibi subditas protegere. n. 78.

Verba l. 36. recop. por derecho, de naturali intelligit, & defendit Author. n. 79.

Ius naturale dicitur, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat. n. 80.

Appellatio, quatenus est defensio, à iure naturali promouit. n. 81.

Appellatio non denegatur excommunicato, quia est defensio. ibidem.

Formalitas, & solemnitas appellationis est inducta à iure positivo. ibidem.

Appellatio est præsidium innocentie, inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendam iniuriam iudicis. n. 82.

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum. ibidem.

Recursus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet, cum sit species defensionis. n. 83.

Prohibita appellatione non censetur prohibitas recursus. n. 84.

Regius recursus dicitur charitativum auxilium. ibidem.

Cuiuslibet licet vim repellere, & oppressus de facto potest iudici iniuste volenti sententiam exequi, non obstante sua legitima appellatione, resistere. n. 85.

Pontifici magis interest conseruatio recursus ad Regem pro tollenda violentia, facta à iudicibus ecclesiasticis,